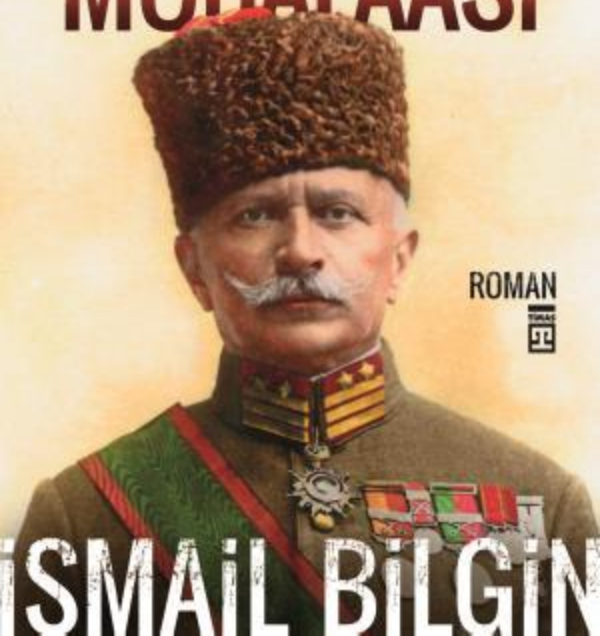

ÇÖL KAPLANI FAHRETTİN PAŞA

MEDİNE MÜDAAFAASI

ROMAN

İSMAİL BİLGİN

MEDİNE MÜDAFAASI
Çöl Kapları Fahreddin Paşa
İsmail Bilgin

Tarihi Roman

TİMAŞ YAYINLARI | 1575
Roman Dizisi | 68

YAYIN YÖNETMENİ
İhsan Sönmez

EDİTÖR
Ümrân Tüzün

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Mart 2008, İstanbul

24. BASKI
Mayıs 2020, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-975-263-496-1

9 789752 634961

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin yıkılmaya yüz tuttuğu yıllarda, Birinci Dünya Savaşı'nda askerimiz birçok cephede çarpıştı. Bu çarpışanlardan bir kısmı da Hicaz'daydı. Etrafları kuşatılmıştı. Yokluk içindeydiler. Ancak onlar ellerinden geleni sonuna dek yapmak için kararlı ve azimliydiler... Çamurlu su içtiler, hurma çekirdeklerinden ekmek yaptılar. En önemlisi çekirge yediler... Falih Rıfkı Atay'ın dediği gibi uçakla dahi üç beş kez yere inilerek gidilecek uzaklıkta, vatan diyerek, bayrak diyerek savaştılar. Sadece düşmanla değil, açlıkla, susuzlukla ve sıcakla da çarpıştılar.

MEDİNE MÜDAFAASI, Çöl Kaplanı Fahreddin Paşa onların mücadelesini gelecek nesillere anlatma ve tanııtma gayretinde olan bir kitaptır.

Fahreddin Paşa'yı ve yaptıklarını okuyup yazdıkça, hem gururlandım hem de üzüldüm. Cesur, inançlı, şerefine düşkün, görevine sadık, bayrağına, vatanına, milletine bağlı Türk paşasını bu kitap elbette hakkıyla anlatamaz. Zaten ben de o iddiada değilim. Ancak gelecek nesiller, çöllerde destan yazan bu paşamızı tanırlarsa, kitabı yazarken, duyduğum mutluluk bir kat daha artacaktır.

İngilizler, Fahreddin Paşa kadar büyük yararlar göstermemiş Lawrence'ı bütün dünyaya tanıttılar. Onu bir efsane yaptılar. Hatta 1962 yılında Arabistanlı Lawrence (*Lawrence of Arabia*) adlı filmi çevirdiler ve yedi dalda Oscar kazandılar. Ancak dünyayı dize getiren, baş eğmeyen, gerçek bir efsane olan Fahreddin Paşa'nın tam 97 yıl geçmesine rağmen bir sinema filmi yok. Belgeseli yok. Dizisi yok. Hikâyeleri ve romanları ne yazık ki yok...

Özellikle, bugün Orta Doğu'da olan biteni görünce, her türlü zorluğa, yokluğa rağmen görev yapan, başta paşamızın nezdinde, askerimizin orada yaşadıklarını hatırlamaya muhtaç olduğumuz ortaya çıkıyor.

Bin bir zorluk içinde görevini hakkıyla yapmaya çalışan Fahreddin Paşa'nın Medine Müdafaası'nı anlatma gayreti içinde oldum. Takdir elbette ki sevgili okuyucularımdır.

İyi okumalar efendim...

Teşekkür

Yaklaşık bir yıldır bana büyük destek olan, kitabın ilk nüshasını titizlikle okuyan eşime, birlikteliğimizden, aile zamanımızdan çaldığım, bu durumu olgunlukla karşılayan kızıma ve oğluma çok teşekkür ederim...

Ekim 2006
İsmail Bilgin

1. BÖLÜM

*Esaret kelepçesi, esaret nedir bilmeyenlerin
bileklerini incitemez.*

5 Ağustos 1919/Malta

Malta'nın büyük bir tepesine kurulmuş tarihi Fort Salvatore kalesinin yüksek duvarları çok uzaktan kolayca fark edilir, kirece boyanmış duvarların dibine dikilmiş palmye ağaçları hemen göze çarpardı. Hapishaneye doğru kıvrıla kıvrıla çıkan yolun her iki tarafındaki palmye dalları, neredeyse birbirine değecek kadar uzanırdı. Akdeniz'in sık sık esen melteminden palmyeler bazen birbirleriyle vals yaparcasına ahenkli ahenkli sallanırdı, yolun üzerine gölgelerin dansı düşer, nefis manzaraya dalanlar yürüyüşün bitmesini asla istemezlerdi. Bu istek üzerine adımlar iyice yavaşlardı. Hele gündüzleri kadınların güneşten korunmak için kullandıkları şemsiyelerle limanda gezinmeleri, çarşı pazar dolaşmaları, dikkati çekerdi.

Malta adası, mavi denizin ortasında beyaz bir kuğu gibi süzülürdü. Limandan başlayarak tepenin yamaçlarına gelişigüzel serpiştirilmiş hisini veren bir ve iki katlı evlerin bahçelerinde rengârenk çiçekler açmıştı. Kaldırımlar, akşamüstü ada sakinlerinin palmye gölgelerinde oturup sohbet etmeleriyle şenşenir, hayat, adada genellikle akşamları renklerin, hareketlenir ve bu hareketlilik mehtabın çıkmasına dek sürüp giderdi.

Gün, önce bu tarihi kalede doğardı sanki. Ada halkı güneşin sadece kendi adalarının arkasından doğduğu ve battığı zannına kapılır, bazı günler nefis bir manzara sunan bu tabloyu doya doya seyretmekten hoşlanırdı. Tepelerin ardından yükselen güneş ışınları, kalenin beyaz

duvarlarına, camlarına vurur; buraları âdeta yangın yerine çevirirdi. Daha sonra güneş, gökyüzünde yavaş yavaş yükselmeye başladıkça, kırmızıdan sarıya döner, ışık ve gölge oyunları azalır. Palmiyeler, insanlar, dalgalar, martılar, hep bu oyunun birer sahnesi ve parçasıydı. Hayat, burada kendi oyununu oynamaya, zaman yavaş da olsa akıp gitmeye devam ederdi.

Tepedeki tarihi kale, geçmiş zamana şahitlik etmiş, kaderine terk edilmiş, kısa bir süre depo olarak kullanılmıştı. Yakın zamanda İngilizlerin burasını hapishaneye dönüştürmesiyle, ara vermiş olan tarih, şahitliğine tekrar başlamış burada sürüp gidecek hikâyenin başmekânı oluvermişti. Kale; iç içe geçmiş odalar ve yeniden düzenlenmiş büyük salonlardan, tepeye yakın müstakil evlerden oluşmuştu. Bütün bunlar, dışarıdan bakıldığında adeta bir oteli andıran kalenin soğukluğunu ve iticiliğini ortadan kaldırmaya yetmemişti.

Bir su kaynağının akıp yatağını bulması gibi sakin ve tekdüze geçen hayat, esir dolu vapurların limana yanaşıp, esaret kelepçesi takılan askerlerin ve sivillerin adaya getirilmesiyle iyiden iyiye hareketlenmişti. Bu hareketlenme kısa sürede çarşı pazara yansımış, esnafın cebi uzun süreden beri ilk defa para görmüştü.

Limana yolcu gemilerinin yanı sıra, savaş gemilerinden birkaçı da açığa demirlemişti. Bunun dışında, adanın koyları irili ufaklı balıkçı tekneleriyle doluydu. Balıkçılar, yaşanıp giden bu hareketliliği umursamadan, gamsız bir şekilde dalgaların kucağında leylim leylim sallanan teknelerinde işlerini yapıyordu. Halk, adalarına gelip gidenleri aslında hiç merak etmiyor, başkaları tarafından oynanan bu oyunun olabildiğince dışında kalıp Akdeniz'in o ağır ağır demlenen yaşamını sürdürmeye gayret ediyordu. Hele İngilizlere hiç aldırıyor, alışveriş yaparlarken karşılarında eğilip bükülmüyor; Akdeniz insanın o sıcaklığı ve heyecanı gözlerinden okunmuyordu. Birilerinin gelip, kendi hayatlarına karışması, adada bazı düzenlemeler yapması hoşlarına gitmiyordu. Akdeniz'in ortasında doğal tutsaklığı yaşayan ada halkının gönlü kendi mekânlarının bir esaret adasına çevrilmesine razı olmuyordu. Ancak bu değişikliği engelleyebilecek güçte olmadıkları için de hiçbir şeye karışmadan hayatlarını sürdürmeye devam ediyorlardı.

Malta adasında sınır tanımayan iki şey vardı: Biri Akdeniz'in meltemi, diğeri de adanın kireçtaşı falezlerine ve kumsallarına vuran deli dalgaları. Rüzgâr istediği zaman, istediği yerden eser, palmiye ağaçlarıyla dansa tutuşurdu. Dalgalar adadaki her şeye esir gözüyle bakar, “bu yalnızlıktan ve esareten kurtulun” diyen inatçılıkla durmadan kayalara çarpardı. Bu hürriyet tablosunu tamamlayan martılar ise dalgalarda yüzer ve rüzgârın koynunda, çivit mavisi bir gökyüzünde doyumsuz şekilde uçarlardı.

Karıncağın gidip gelerek oluşturdukları yollar misâli, İngiliz askerleri de çarşıdan kaleye uzanan yoldan telaşsız bir şekilde bazen yürür, bazen de arabalarıyla hızla geçip giderdi. İngilizlere bakan kadın ve kızlara, camlarda gözleri yumuk bir şekilde yatan miskin kediler eşlik ederdi. Köpekler ise dilleri bir karış çıkmış halde palmiye gölgelerinde, yol üstünde ve kaldırımında yatarlar, gelen geçene aldırılmazdı.

İç içe olup da birbirinden oldukça uzak duran iki farklı topluluk vardı adada; İngilizler ve Maltalılar...

Osmanlı aydınları, siyasetçileri ve komutanları adada gözaltına alınıyordu. Bu yüzden de savaş gemilerinin yanı sıra büyük yolcu gemileri de adanın limanına demirliyor ya da açıkta bekletiliyor, getirilen esirler kayıklarla karaya çıkartılıyordu. Limana ayak basanlar, zorlu bir yürüyüşle kaleye doğru tırmanmaya başlıyordu. Bu yürüyüş esnasında yorulan sivillere, İngiliz subay ve erleri tarafından yardım edilmediği gibi sert davranıldığı da oluyordu...

Esaretin utancı, mahcubiyeti yüzlerinden okunan bu esirler adaya ayak basınca, ayrı bir heyecan ve endişeye kapılıyordu: Nereye götürülüyorlardı? Nerede kalacaklardı? Ne yiyecek ve ne içeceklerdi? En önemlisi kendilerine nasıl davranılacaktı? İşte akıllarına gelen bir yığın soruyla Akdeniz sığağında yokuşu tırmanıp, palmiyelerin arasından geçip uzaktaki kalenin yüksek duvarlarını görünce, eskiden korsanlar ve şovalyeler tarafından kullanılan bu kalede kalacaklarını anlıyorlardı.

Bakışlar ilk önce çekingen bir şekilde kalenin duvarlarında geziniyor, “Bu yüksek duvarlardan da kaçılmaz” düşüncesi hemen her esirin beynine hâkim oluyordu. Esir düşenler ilk önce kaçmayı düşünüyor, eğer buna imkân yok ise kaçmayı zamanla kafasından siliyor ve esareti istemeye istemeye kabullenmek zorunda kalıyordu...

Fahreddin Paşa limana ayak bastuktan sonra bir süre bekledi. Mısır'da hastalanmış ve hastalığı tam geçmeden buraya getirilmişti. Ayakta zor duruyordu. Alnında boncuk boncuk biriken terler İspanyol nezlesinin şiddetlendiğini gösteriyor ancak onun bu terlemesini, sıcağa bağlayanlar, paşanın hasta halini fark edemiyorlardı. Malta'ya gelirken vapurda aldığı ilaçlar biraz olsun, direncinin artmasına yardımcı olmuştu. Paşa şimdi ise her dem sürüp giden bitkinliği iliklerinde hissediyordu. Yine de İngilizlere “Ben hastayım, bana yardım edin” demeyi askerlik gururuna yakıştıramadığı için bu yokuş yolu zor da olsa tırmanmayı düşünüyordu...

Fahreddin Paşa tepedeki kaleye şöyle bir baktı. Gözlerini hafifçe kıstı. Sonra sarı bıyıklarının dalgalıklıkla yukarı doğru burdu. Değişik düşünceler içinde olduğu her halinden belliydi. Yanından geçip gidenlere aldırmadı. Neden sonra bir İngiliz yüzbaşı gelip sert bir şekilde:

– Yürüyün! diye kendisini ikaz etti.

Bunun üzerine paşa, sert sert baktı. Bir şey demedi. Ancak yüzbaşı paşanın kendisine ne demek istediğini gözlerinden okur gibi oldu. Tekrar ikaz edecekti ki vazgeçti. Hızla oradan uzaklaştı. Paşa, onun arkasından baktı. Kendi kendine:

– Yürüyelim bakalım, dedi.

Elinde küçük çantası vardı. İngilizler, kendisine iki valizinin daha sonra kalede verileceğini söylemişler, o da görevlilere “Bir şeyim kaybolmasın” demişti...

Fahreddin Paşa ağır ağır yürümeye başlayınca, bir Türk teğmeni yaklaşmış selam verdi:

– Paşam kolunuza gireyim isterseniz? Hastasınız herhalde...

– Sana yük olurum evladım.

– Yük mü? Aman paşam, siz sadece benim değil, Medine’de on beş bin Türk’ün hatta Koca Osmanlı’nın yükünü çektiniz. Şimdi kolunuza girsem, bunu asla yük olarak addedemem. Bilakis kendim için en büyük şeref sayarım efendim...

Paşa, teğmenin bu içten konuşmasından etkilenmişti. Birkaç kez yutkundu. Gözleri doldu... Bir şey diyecekti, diyemedi... Bu esnada

teğmen, paşanın koluna girdi. El çantasını da aldı. Bir süre yürüdükten sonra Fahreddin Paşa genç subaya:

– Şunu unutma teğmen, ben kimsenin yükünü taşımadım. Sadece görevimi en iyi şekilde yapmaya gayret ettim.

– Tabii ki en iyi şekilde yaptınız komutanım.

– En iyi mi? O zaman neden buradayız? Neden esiriz ki?

– Bu, sizin elinizde değildi ki paşam.

– Öyle mi dersin? Ben ki Osmanlı'nın direnen en son kalesiydim. Plevne'de Osman Paşa, Edirne'de Şükrü Paşa gibi sadece görevimi yapmaya çalıştım. Üstelik şanlı tarihimizde bu örnekler dururken, daha kolay bir yolu seçemezdim ya!

– Bunu gayet iyi biliyoruz efendim.

Bu sözler üzerine Fahreddin Paşa durdu. Teğmenin yüzüne dikkatlice baktı.

Medine'de Fahreddin Paşa'nın titizliğini, disiplinini iyi bilen teğmen âdeta ürperdi. "Acaba kötü bir söz mü söyledim?" diye irkildi.

Paşa:

– Teğmen! Bu sözlerinle şu kezzap misâli yanan yüreğime, bir damla yağmur suyu gibi düştün. Bir an da olsa, içimdeki ateşi azalttın. Berhudar ol... Söylediklerin benim için çok önemlidir. Yaptıklarımı daha doğrusu görevimi hakkıyla yapmaya, hem de zor şartlarda yapmaya çalıştığımı, sizin gibi genç subaylar iyi biliyorsa mesele yok... Buna özellikle çok sevindim. Teşekkür ederim evladım.

– Efendim asıl ben teşekkür ederim...

Paşa hastalığını unuttu, direnci birden artmış gibi tepeyi tırmanmaya başladı. Teğmenin yardımıyla, alnında biriken terlere, yükselmekte olan ateşine aldırmandan gayret ederek, zorlu yolu yavaş yavaş yürüdü. Sonra tepedeki kaleyi görünce çeşitli düşüncelere daldı.

"Kartallar yüksek yerleri severmiş... Medine'den sonra burası... Ya daha sonra neresi? Ben ki en sıkıntılı günlerimi, en zor günlerimi Medine'de geçirmişim. Sıkıntı mı? Ah keşke o sıkıntıları hep çekseydim. Yine aç kalsaydık. Kurşunumuz bitseydi, çekirge yemeye hep devam etseydik de al bayrağımız Medine kalesinin burçlarından inmeseydi..."

Heyhat Paşa! Her gördüğüm kale bana Medine kalesini hatırlatıyor... Hatırlatıyor mu? Aşk olsun. Unutmayın ki hatırlatsın! Her gördüğüm bayrak, al bayrağımı görmeme yardımcı oluyor... Ben 188 gün Kahire'de, Kasr-el-Nil kışlasındayken bile bayrağım Medine kalesinde hâlâ dalgalanıyor, diye düşündüm.

Ne zaman bir kale, ne zaman yüksek bir tepe görsem, hemen buraya al bayrağımızı dikesim geliyor... Kendimi kandırduğımı, avuttuğumu bilsem de, şimdi Medine'de Türk bayrağı hâlâ dalgalanıyordur."

Paşanın gözleri kısılmıştı. Hep böyle olurdu zaten... Ya gözleri dolunca ya da sinirlenince kısırdı gözlerini... Taşlı yolda ilerleyip de kale önüne geldiklerinde, kendini ikaz eden yüzbaşı gelen esirlere seslendi:

– İçeriye tek tek gireceksiniz! Üstünüz aranacak ve çantalarınıza bakılacak! Zorluk çıkarmayın! Bize yardımcı olun. Biz de size yardımcı olalım!

Bu uyarı üzerine subaylar hemen sıraya girdiler. İçeri tek tek alınmaya başladılar. Subayların, ana kapının hemen yanındaki nöbetçi kulübesinde, üstü aranıp çantası kontrol ediliyordu. Uzun süre teğmenin yardımıyla ayakta bekleyen Fahreddin Paşa, teğmenin kolundan sıyrıldı:

– Bu İngiliz subaylarının önünde desteksiz ayakta durmak isterim teğmen.

– Ama paşam hastasınız.

– Bir Türk subayı, bir komutanınız olarak, hastalığımı bu İngiliz subaylarına söylemeyi bile kendime zül sayarım.

– Ama...

– Merak etme. Ne olursa olsun, İngilizlerin önünde asla yere düşmeyeceğim...

Teğmen yavaşça kolunu çekti. Çantayı paşaya verdi. Gözlerini bir an olsun bu hasta ve yorgun paşadan ayırmadı. Onun arkasında durmaya devam etti.

Fahreddin Paşa'nın önündeki üç Türk yüzbaşı kulübeye alınıp üstleri arandı. Çantaları didik didik edildi. Sıra paşaya geldiğinde o, nöbetçi kulübesi yerine doğruca geniş bir avluya doğru yürüdü. İngiliz yüzbaşı koşarak geldi kendisine:

– Üstünüzün ve çantanızın aranması gerekiyor, dedi.

– Aramak mı?

– Evet.

– Bir Türk paşası üstünü aratmaz... Çantasını da!

– Ama...

Subay sözünü tamamlayamadı. Fahreddin Paşa yürüyüp gitmişti bile. Yüzbaşı sözlerini tekrarlamak istemişti. Ancak paşanın gözlerinin kısıldığını ve hafifçe yukarı bükülmüş bıyıklarının titrediğini görünce, onun sinirli biri olduğuna hükmetmiş, içinden “nasıl olsa yola gelir” demiş ve işinin başına dönmüştü. Teğmen de, paşanın arkasından gidecek iken İngiliz yüzbaşı ona engel oldu. Bunun üzerine genç subay:

– Ama o hasta, dedi.

– Öyle mi? Hiç de hasta birine benzemiyor.

– Fakat...

– Yerine geç teğmen!

Genç subay yerine geçerken, ağır ağır yürüyen komutanının arkasından gurur ve saygı dolu gözlerle bakakaldı...

Esir subaylar ve siviller büyük bir avluda toplanırken, bu esaret diyarında uzun yıllar sonra birbirini görenler kucaklaşıyor; “Böyle bir günde mi karşılaşacaktık? Düşman bayrağı altında, esaret zincirlerine bağlı iken mi kucaklaşacaktık?” deyip üzüntülü bir şekilde dertleşiyorlardı. Üzüntüleri arkadaşlarını görmekle bir nebze olsun hafifliyordu. Yürelerinde yanan esaret ateşi ve bilinmezlikler kendilerini tedirgin ediyordu. Özellikle sivil Türkler sözde suçlardan dolayı buraya getirilmişti. Çoğu ilk defa duyduğu ve işlemediği bu suçlardan dolayı itham edilince, kendilerini ne kadar büyük bir çıkmazın beklediğini anlıyorlardı.

Esirlere dikkatlice bakan, üzerlerindeki esaretin, çaresizliğin, yenilmiş olmanın yitikliğini hemen görürdü. Ağır bir yükün altında hepsi ezilmişti. Bu eziklik yürüyüşlerinden, omuzlarının düşüklüğünden ve başlarının öne eğilmesinden kolayca belli oluyordu. Yine de İngiliz subayların önünden geçerken dik yürümeye gayret ediyorlardı.

Ailelerinden, vatanlarından uzaktaki bu adaya getirilenler, yaklaşık altı yüz yıldır köklü ama şimdilerde ayakta ölmeye başlamış bir çınarı andıran devletin evlatları, ilk defa esareti tadıyor, bu esaret rüzgârının esmesiyle, içlerinde yeşillenen ümit yaprakları titriyordu.

İngiliz Yüzbaşı, Fahreddin Paşa'ya kalacağı yeri göstermesi için bir subay gönderdi. O da paşaya:

– Gidelim, dedi.

Fahreddin Paşa:

– Ya subaylarım ne olacak? diye sordu.

– Onlar mı? Bekleyecekler... Daha sonra yerlerine götüreceğiz.

– Çok beklemesinler ama...

– Orasını biz biliriz, dedi subay kibirli bir edâ ile... Paşa bu sözlere bir şey diyecekti ancak vazgeçti. Yavaşça yürüyüp genç subayı takip etti.

Paşa uzun bir süre koyu bir palmiyenin yanında beklemiş, biraz dinlenmişti. Bir süre esir subayların ve sivillerin durumunu izlemiş, daha sonra manzaraya dayanamayacağını anlayınca arkasını dönmüş, zakkumların çiçeklerini seyre dalmıştı.

Pembe çiçeğin yaprakları arasındaki örümcek ağı dikkatini çekmişti. Örümceğin oldukça geniş bir alana ördüğü ağlara sarı kelebek düşmüştü. Örümcek, kelebeğin çırpınışlarını, beyhude hareketlerini izliyordu. Kelebek onca narinliğine rağmen, ağların her tarafını sarmasına ve kanatlarındaki tozların silinmesine aldırmadan kanat çırpıyor, ağlardan kurtulmak istiyordu. İlk önceleri onu iştahla yemek isteyen örümcek yavaşça yuvasından çıkmış, sarı kelebeğe doğru ilerliyordu. Kelebeği korkutmak istiyordu. Kelebek ise ağlardan kurtulmak için durmadan çabalıyordu. Neden sonra uçları boydan boya siyah bir kuşakla çevrilmiş sarı kanadı yırtılıverdi. Ancak pes etmeye hiç niyeti yokmuş gibi yırtık kanadına rağmen çırpınıyor, ağlardan kurtulmaya çalışıyordu. Örümcek ise kelebeğe gittikçe yaklaşıyordu.

Fahreddin Paşa örümceğin kısa bir süre sonra kelebeği yiyeceğini düşünürken, sarı kelebeğin kanatlarıyla örümcek ağlarını yırtıp uçuşunu gördü. Örümcek son bir hamle yapmış fakat geç kalmıştı.

Kelebek yırtık kanadına rağmen bir başka zakkumun çiçeğine konuvermişti...

Bu olayı izledikten sonra paşa esaretin önünde sonunda biteceğine dair inancı artmış, gözlerini avludaki esir subaylara ve sivillere çevirmişti:

– İşte burada, hürriyete uçmaya hazır çok sayıda sarı kelebek var... Bileklerinde demirden kelepçeler, boyunlarında esaret zincirleri de olsa, biz bunları söker atarız! Evet paşa, atarız!

Sarı kelebeklere hürriyet çok yakışır. Hele ki bu sarı kelebekler esaret nedir hiç bilmemişlerse...

İngiliz subayının arkasından gelen Fahreddin Paşa, kalenin koğuş haline getirilmiş sıralı binalarının az ilerisinde, ağaçların arasında iki odalı bir eve girdi. Paşa, kaldığı yerin oldukça iyi döşendiğini gördü. Açıkçası bu kadarını beklemiyordu. Mısır'daki kötü muamelelerden sonra İngilizlerin kendisine böylesine konforlu bir yer vereceklerini hiç düşünmemişti. Bu yanılığ, moralinin daha da düzelmesine neden oldu.

Çantasını masanın üzerine bırakıp koltuğa âdeta çöktü. Terleyen alnını mendille sildi. Dili damağı kuruyor, başının döndüğünü hissediyordu. Midesi bulanıyor, gözleri bulanık görüyordu. Bayılacaktı sanki. Alnını silmeye devam ederken “Hayır bayılmamalıyım” diyerek kendi kendini telkin ediyordu.

Masasının üzerinde durmakta olan cam sürahidен zorlukla bir bardak su doldurdu. Elleri titreyerek içti. Son yudumda biraz su üstüne döküldü. Subay kendisine:

– Hasta mısınız, diye sordu.

– Hayır... Biraz yorgunum...

Subay kapıyı örtüp çıktığında, hemen koltuğa uzandı. Odadaki her şey dönmeye devam etti. Gözlerini kapattı. İçinde boşluğun, birçok uçurumun ve gayya kuyusunun çoğaldığını sandı. Bunlara düşmekten korktu. Farkında olmadan iki eliyle koltuğa sıkıca tutundu. Sonra aklına örümcekten kurtulan sarı kelebek gelince, “Hayır bu kuyulara düşmeyeceğim” dedi.

Karanlık gittikçe artıyordu. Koyu karanlığın içinde, adanın ucundaki fener hiç durmadan dönüyor sanki gecenin karanlığını dağıtmak istiyordu.

Gözlerini açtığında, bu sefer bir İngiliz yüzbaşısının pencereleri araladığını, içeriye bol miktarda gün ışığının dolduğunu fark etti.

Yüzbaşı:

– Yatakta yatsaydınız daha rahat ederdimiz, dedi.

Paşa bu söze bir şey demedi. Bütün gece koltukta uyumuştur anlaşıl-
lan. Baş dönüyordu. Ancak ateşi vardı. Çok susamıştı. Biraz su içti.
Yüzbaşı kapı çalınca, “Gel” dedi. İçeri giren er bir tepside paşanın
kahvaltısını getirmişti.

Yüzbaşı ona:

– Masaya bırak, dedi. Sonra Fahreddin Paşa’ya döndü:

– Afiyet olsun... Kahvaltınızı yaparken, ben de size bazı kuralları
bildirmek isterim. Her sabah yedide ve akşam sekizde avluda sayıma
çıkacaksınız. Diğer esirlerle birlikte sizin de sayımınızı yapmak zorun-
dayız. Sanırım bu konuyu anlayışla karşılırsınız.

–.....

– Esirleri ancak böyle sayabiliriz.

– Bak yüzbaşı, esirlere nasıl davranılacağını, neler yapmanız gerekti-
ğini sizden iyi bilirim. Uluslararası anlaşmalara göre hareket etmenizi
salık veririm. Şunu da belirtmek isterim ki ben her sabah ve her akşam
avluya inip kendimi saydırtmam.

– Burada kuralları biz koyarız. Bizler, yani galipler... Yenilen sizler
de bu kurallara uyarınız. Paşa dahi olsanız...

– Kuralların insani ve anlaşmalara uygun olması gerekir. Hem biz-
ler yenilmedik. Çanakkale’de General Ian Hamilton’u yendik. Kut’ül
Amare’de de General Townshend’i yendik. Yenilen bizler değil mütte-
fiklerimizdir... Bunu böyle bil yüzbaşı... Ben bir Türk’üm! Avludaki
askerin komutanıyım. Onların bile sayılmasına karşıyken inip sayıma
katılmam. Ne ki kendimi de saydırtmam!

– Ama katılmalısınız... Kahvaltınızı yaptıktan sonra aşağıya inerseniz,
sayım işine başlayabiliriz.

Fahreddin Paşa, yüzbaşıya öfke dolu gözlerle baktı. Yavaş yavaş ken-
disine yaklaştı. Yüzbaşı bir iki adım geriledi. Zira Fahreddin Paşa için
daha önce kulağına inatçı ve mağlup edilemez, Medine Müdafası’nı
yöneten kumandan olduğu fısıldanmıştı. Paşa, yüzünü yüzbaşınıninkine
iyice yaklaştırıp dişlerini sıkarak şöyle dedi:

– Sayım yapmak istiyorsan, benim odama gelersin yüzbaşı!

Yüzbaşı şaşırıldı. Kulaklarına inanamıyordu. Kapıya doğru yürüdü. Eşikte durdu:

– Odanıza mı?

– Evet odama... Buraya... Sen gelirsin ya da senin subayın gelir ama ben sayıma gelmem yüzbaşı.

– Ama...

Paşa kapıyı sertçe kapattı. Neredeyse kapı yüzbaşının yüzüne çarpacaktı. Yüzbaşı kapıda dikildi kaldı...

Fahredden Paşa içeri girer girmez hemen koltuğuna oturdu. Bir süre dalgın dalgın bıyıklarını sıvazladı. Masadaki kahvaltıya baktı. Kuvvetlenmesi ve hastalığını yenmesi için bir şeyler yemeliydi... Neden sonra ağzına attığı esaret lokmaları her seferinde boğazını çizdi sanki. Yutması zor oldu. Yine de bir şeyler yiyebilmişti sonunda. Paşanın gözleri sabit bir noktaya dikildi. Neden sonra yavaşça masadan kalktı. Ellerini arkaya bağladı. Avluyu gören pencereden dışarı baktı.

“Ey vatan, ey bayrak! Senin şerefini korumak ve seni savunmak için ellerinden geleni yapan şu evlatlarının haline bir bak! Mahzun ve perişanlar... Yılgın ve ümitsizler... Senin için bazıları şehit oldu... Bazıları gazi, bazıları da bizler gibi esir oldu... Kaderde esir olmak, esaretin o acı zehrini tatmak da varmış... Onlar sarı birer kelebek. Hürriyete inanmış, hür yaşamış, birer sarı kelebek. Koca çınarın, ayakta ölen bir çınarın binlerce taze sürgünü onlar... Onlar hayata yeniden bağlanan filizler... Hey koca çınar misâli devletim, ayakta ölen çınar! Nerede gölgende bahtiyar olanlar? Gövdenin her yanını kurtlar sarmış. İnsafsızca kemirmekteler. Sana ayakta ölmeyi bile çok görmekteler... Ancak ağaçlar ve özellikle de çınarlar, her şeye rağmen ayakta ölürler. Mutlaka filiz verirler. O filiz yine bir gün koca çınar olur...”

Olduğu yere mihlanmış paşanın gözleri daha da kısılp doldu. Sonra aklına Medine geldi.

“Ah Medine... Senden ayrılmak ne kadar zormuş. Bunu şimdi daha iyi anlıyorum. Ben keşke yine o kutlu beldede olsaydım. Çekirge yemeye, toz yutmaya, susuz kalmaya devam etseydim. Keşke o kalede bayrağımız dalgalansaydı... Bazen kaledeyken ay ve yıldızına doya doya bakardım. Bana bir başka güzel gelirdi. İçim açılırdı. Ümidim artardı. Susuzluğum diner, açlığım yatışırdı. Ya şimdi? Ey kader!

Bir engin denizin ortasında, bir İngiliz bayrağını penceremde karşıma çıkaranlar, şunu biliniz ki bizim esaretimiz çok sürmez... Esaret, biz Türklere göre değildir...”

İçinde kopan fırtınanın sesini, bu sessiz cümlelerle anlatmıştı kendine. Kabaran denizler gibi hürriyete dair yüreğinden kopan dalgalar, paşanın kalbine bir bir vuruyor, bu dalgalar engin kumsalda köpük köpük eriyordu sanki.

Paşa bir süre daha ayakta durduktan sonra koltuğuna tekrar oturdu. İki elini kavuşturup çenesinin altında topladı. Derin derin düşünmeye başladı.

Yüzündeki çizgilere, esaretin neden olduğu hüznün kalın tortusu çökmüştü...

Akşam üzeri bir İngiliz eri kapıyı tıklattı. Saygıyla içeri girdi. Paşa yerinden kalkıp kendine uzatılan tepsiyi aldı. Çorba ve yanında bir iki dilim ekmek vardı. Tepsiyi masanın üzerine koydu... İngiliz er yavaşça kapıyı kapattı. Fahreddin Paşa sıkıntılıydı. Çorbaya baktı. Yutkundü... Bir şeye karar veremiyor gibi bir hali vardı.

“Burada, esaret altında İngilizlerin bize vereceği yemekleri yemektense, Medine’de çekirge yemeyi tercih ederdim... Ah Medine... Getirilen şu çorba boğazımdan nasıl geçer? Bu duruma nasıl alışacağım Yarabbi?

Sanıyorum ki yüzbaşı, beni, çorba ve birkaç dilim ekmek ile hizaya getirmek istiyor. Herhalde çektiğimiz açlık kendisine anlatılmış. Kolayca yola geleceğimizi düşünüyor. Hemen avluya inip sayıma katılacağımı bekliyor. Bilmiyor ki biz açlığın bağrından çıkmışız. Hiç vermeseler, yine de bir süre daha dayanırız. Bizler ki açlıkta tokluğu tattık. Yoklukta da varlığı... Kutsal belde Medine’nin tozunu yuttuk, sokaklarını süpürdük, Peygamberimizin huzuruna çıktık her gün.

Bizi, dünya kuşatsaydı ne gamdı? Bizler kuşatma altında en büyük hürriyeti yaşadık. O kutsal beldenin manevi havasını ciğerlerimize çekti. Şimdi bu ılgıt ılgıt esen Akdeniz rüzgârı, o havayı ciğerlerimizden silebilir mi? Bu deniz kokusu, bu iyot kokusu Medine’nin toz kokusunun yerini alabilir mi? Heyhat! Eskiden neredeydik, şimdi neredeyiz? Eskiden ne haldeydik, şimdi ne haldeyiz? Bir zamanlar karşımızda hizaya geçenler şimdi bizden avluda hizaya girmemizi talep ediyorlar... Bunu da anlayışla karşılamamızı istiyorlar...

Ah Medine! Ah bayrağım! Ah askerim! Ah ki esaret!”

Fahreddin Paşa masanın üzerinde duran çorbaya baktı. Çorba kâsesinin yanında bir kaşık vardı... İçip içmemekte tereddüt ediyordu. Hastaydı. Ama yüzbaşının kendini yola getirmek, sayım konusunda yumuşamasını sağlamak için özellikle çorba ve ekmek yollamasını bir türlü hazmedemiyordu. Bir süre düşündü. Kararlılıkla ayağa kalktı:

– İçemeyeceğim, dedi...

Pencereye gitti... Oradan dışarıya baktı. Esirler sağa sola çömelmiş verilen yemekleri çekinerek yemeye çalışıyorlardı. Yüreğini bir çakır diken çizdi sanki.

– Evlatlarım, dedi. Siz yemeklerinizi yiyin... Ben, bu çorbayı hasta da olsam içemeyeceğim... Sizler çok acılar çektiniz. Sizler karnınızı doyurun, ben, sizin yerinize yiyemeyeceğim... Siz yiyin, sizler yedikçe, karnınızı doyurdukça, ben de yemiş ve doymuş kadar olurum. Sizin tokluğunuz, benim açlığımı da giderir...

Hey gidi koca imparatorluk! Cepheden cepheye sürdüğün evlatların bak ne halde? Nerede aç kurtları bile doyurduğumuz zamanlar? Nerede yaralı leyleklere vakıf kurduğumuz zamanlar? Nerede kuş evleri yaptığımız zamanlar? Evlatlarına bir bak koca imparatorluk! Ey koca çınar! Garip kuşlar, yuvasız kuşlar gibiler... Barakaların altında karınlarını doyurma telaşındalar. Yalnızlar...

Ah Medine! Bizler garipliğimizi sende unutmuştuk. Hasretimiz vuslata sende kavuşmuştu. Biz yalnızlığımızı, kuşatılmışlığımızı bile unutmuştuk... Ya şimdi? Ya şimdi!”

Paşa işte o zaman bir erin kapısında nöbet tuttuğunun farkına vardı. “Ya şimdi!” diye celâllenince, sesini duyan nöbetçi, kapıyı aralayıp sessizce içeri bakmıştı. Paşa da nöbetçiyi görmüş ama oralı bile olmamıştı.

Tekrar masada duran çorbaya yaklaştı. Kaşığı eline aldı.

“Bu kadar kolay mı, yüzyıllardır boynuna esaret zinciri vurulmuş milletin evladı olarak esaret çorbasını içmek? Sabahleyin kahvaltıda boğazımdan geçmek bilmedi zaten. Bu mide hazmeder mi onu? Medine'nin hurmasına, kuru otuna ve çekirgesine alışan mide, bu çorbayı hazmedebilir mi? Ben ki esareti hazmeder miyim!”

Pencereyi açtı. Rüzgâr içeri doldu. Derin bir nefes aldı. Elinde kaşık olduğu halde odayı adımlamaya başladı. Dönüp kaşığı çorba kâsesinin yanına koydu...

– İçmeyeceğim, dedi yine... Hasta da olsam, beni yola getirmek için gönderilmiş bu çorbayı içmeyeceğim...

Az sonra kapıyı tıklatıp içeri giren nöbetçi, çorbanın içilmemiş ve ekmeğin de yenilmemiş olduğunu görünce şaşırды. Hâlbuki aylardır Medine’de aç kalan bu subayın iştahla, bir hamlede çorbayı içeceğini ümit etmişti. İngiliz ere, paşa:

– Çorbayı alabilirsiniz, dedi. İçmeyeceğim.

Sessizce tepsiyi alan er hiçbir şey demeden odadan çıktı...

Az sonra İngiliz yüzbaşı içeri girdi. Selâm verdi:

– Çorbanızı içmemişsiniz.

– Evet.

– Size hak veriyorum... Ama siz de bize hak veriniz. Akşam sayımına ininiz. Sizi zorlamak istemiyoruz.

– Bunları daha önce konuşmuştuk yüzbaşı.

– Fakat kurallar...

– Ne kuralı! Hangi kurallar! Bir paşanın emrindeki askerle sayıma sabah akşam çıkacağı hangi kuralda belirtilmiş! Haydi sivilleri anladık. Düşük rütbeli subayları da bir bakıma anlayışla karşılayabilirim. Ama beni sayım için avluya getirtemezsiniz... Buna ne hakkınız ne yetkiniz ne de gücünüz var! Bunu böyle biliniz!

Yüzbaşı paşayla konuştuğunda hep aynı çehreyi görüyordu. Kararlı, kızgın ve patlamaya hazır barut gibi bir yüz ifadesi vardı. Hasta olmasına rağmen yüzünde yorgunluk yoktu. Aylarca Medine’yi her türlü yokluğa, saldırıya ve tuzağa karşı savunan bu paşanın yüzünden yılginlık okunmuyordu. Ancak çehresinde öfke ve hüzn vardı. Bu hüzn paşanın gözlerinde kolayca okunuyordu. Yüzbaşı hakkını korumaya çalışan paşaya bir şey demedi. Kendisine bakan öfkeli gözlerin altında ezilmiş gibiydi. Bu duyguya daha önce de kapılmıştı.

Artık gün, yorgun başını karşiki tepelerin başına koyup, avluda dizilmiş esirlerin yüzündeki mahcubiyeti silmek istercesine ağır ağır akşamın peçesini indiriyordu. Alacakaranlığın silüetinde beliren esirlere bakan